

Samen op weg naar een betere toekomst

Verenigd Surinaams Bedrijfsleven, onze visie op de weg uit de crisis

De VSB visie op hoe uit deze crisis te komen, zoals vastgelegd in dit document, pretendeert niet volledig en uitputtend te kunnen zijn. Het belangrijkste beoogd resultaat is om de noodzakelijke samenhang en consistentie van maatregelen in lijn met duurzame ontwikkelingsdoelen tot uitdrukking te brengen. De VSB staat volledig open voor dialoog met iedere andere organisatie die staat voor duurzame ontwikkeling en bereid is daar inspanningen voor te plegen.

Contents

1.	Onze visie op de weg uit de crisis	2
1.1.	Achtergrond en aanleiding.....	2
1.2.	Doelstelling en beoogd resultaat	2
1.3.	Werkwijze	2
2.	Duurzame ontwikkeling	3
2.1.	Inleiding.....	3
2.2.	Ankerpunten bij duurzame ontwikkeling.....	4
3.	Enabling Environment for sustainable enterprises (EESE).....	5
3.1.	EESE op hoofdlijn	5
3.2.	Decent Work is geïncorporeerd in EESE	6
4.	Actieprogramma van crisisbeleid naar duurzame ontwikkeling.....	7
4.1.	Intro.....	7
4.2.	Good governance als randvoorwaarde voor duurzame groei	7
4.2.1.	Vrede en politieke stabiliteit (1)	7
4.2.2.	Participatief bestuur (2)	7
4.2.3.	Sociale dialoog (3)	8
4.2.4.	Respect voor mensenrechten en internationale arbeidsstandaarden (4).....	9
4.3.	Duurzaam economisch beleid.....	9
4.3.1.	Stabiel macro-economisch beleid en goed beheer van de economie (6).....	9
4.3.2.	Handels en duurzame economische integratie (7)	10
4.3.3.	Bevorderend juridisch en regelgevende omgeving (8).....	11
4.3.4.	Rechtsstaat en respect voor eigendomsrechten (9).....	11
4.3.5.	Eerlijke concurrentie (10).....	12
4.3.6.	Toegang tot kapitaal (11)	12
4.3.7.	Fysieke infrastructuur (12).....	12
4.3.8.	ICT (13)	13
4.4.	Sociale inclusiviteit.....	13
4.4.1.	Ondernemerscultuur (5)	13
4.4.2.	Educatie, training and lifelong learning (14).....	13
4.4.3.	Sociale rechtvaardigheid en sociale inclusiviteit (15)	14
4.4.4.	Adequate sociale protectie, inclusief gezondheidszorg (16)	14
4.5.	Duurzaamheid van het milieu	15
5.	Mechanismen ter ondersteuning van de implementatie van de actiepunten	15

1. Onze visie op de weg uit de crisis

1.1. Achtergrond en aanleiding

Tijdens de Algemene Ledenvergadering (ALV), welke op maandag 15 mei 2017 is gehouden in het Auditorium van Self Reliance, hebben de VSB leden aan het Bestuur mandaat verleend om een document te ontwikkelen waarin vervat hoe uit deze crisis te geraken.

De VSB is van mening dat de huidige crisis duidelijk aantoont dat de groei welke de economie van Suriname doormaakte in de periode 2005 – 2015 niet duurzaam was, omdat het slechts gebaseerd was op de supercyclus van grondstoffen, voornamelijk van olie en goud. De VSB is ook van mening, dat de economische basis van Suriname al decennia te smal is gebleken, waardoor de ontwikkeling van ons land niet duurzaam is en een sterk cyclisch karakter vertoont, welke samenhangt met de wereldmarkt prijs van onze belangrijkste grondstoffen.

1.2. Doelstelling en beoogd resultaat

Een versnelde ontwikkeling van Suriname is naar opvatting van de VSB alleen mogelijk als binnen alle sectoren de urgentie wordt beseft om met geïntegreerd beleid uit de huidige crisis te komen. Met dit document wenst de VSB heel breed de discussie (verder) op gang te brengen over de gewenste nationale ontwikkeling. Het doel is om vrij van politieke agenda's en spanningen het kader te schetsen waarbinnen het voor alle economische subjecten, en dus ook de VSB en haar leden, mogelijk wordt tot hogere productie te komen.

De VSB visie op hoe uit deze crisis te komen, zoals vastgelegd in dit document, pretendeert niet volledig en uitputtend te kunnen zijn. Het belangrijkste beoogd resultaat is om de noodzakelijke samenhang en consistentie van maatregelen in lijn met duurzame ontwikkelingsdoelen tot uitdrukking te brengen. De VSB staat volledig open voor dialoog met iedere andere organisatie die staat voor duurzame ontwikkeling en bereid is daar inspanningen voor te plegen.

1.3. Werkwijze

Navigeren uit de crisis vereist daadkracht, kennis en het betrekken van alle partners. Optimaal gebruik maken van beschikbare deskundigheid en tools om te komen tot prioriteitsplanning en gerichte acties is een must. Bij de uitwerking van dit document heeft de VSB dankbaar gebruik gemaakt van de in haar netwerk bestaande kennis en ervaring. Het raamwerk "Enabling environment for sustainable Enterprise" (ESEE) van de International Labour Organization (ILO) is als leidraad gebruikt om voor de vier componenten van duurzame ontwikkeling het raamwerk voor nationaal crisisbeleid te schetsen. De vier componenten zijn good governance, economische groei, sociale Inclusiviteit en de duurzaamheid van het milieu. In hoofdstuk 2 wordt eerst de VSB visie voor duurzame ontwikkeling toegelicht en in hoofdstuk 3 wordt nader ingegaan op de contouren van de ESEE en de pijlers waarop deze rust. Tegelijkertijd wordt daarbij een koppeling gemaakt met het decent work programma welke ook door de VSB en de overheid wordt ondersteund.

2. Duurzame ontwikkeling

2.1. Inleiding

Conform haar in 2015 uitgegeven Manifest voor de periode 2015 - 2020, genaamd 'De weg naar duurzame ontwikkeling' is de VSB een voorstander van duurzame ontwikkeling. De VSB is zich ervan bewust, dat dit een veelomvattend proces is. Wij willen ons inspannen voor een samenleving die op geïntegreerde en inclusieve wijze duurzame vooruitgang boekt op economisch en sociaal gebied, met inachtneming van het milieu en het besef van de noodzaak van het behoud daarvan. Op dit moment is er geen sprake van duurzame ontwikkeling in Suriname en de perspectieven voor wat betreft de realisatie in 2030 van de in 2015 geadopteerde duurzame ontwikkelingsdoelen lijkt momenteel een onmogelijke opgave. Dat Suriname nu niet op het spoor is van duurzame ontwikkeling blijkt onder andere uit een verslechtering van alle macro-economische indicatoren in de afgelopen 2- 3 jaar¹.

De VSB geeft in haar Manifest van 2015 aan dat duurzame ontwikkeling vier samenhangende componenten heeft. Daar staan wij ook in 2017 nog volledig achter en de VSB is daarom bereid om met iedereen die een duidelijke duurzame ontwikkelingsagenda heeft in dialoog te gaan en bij te dragen om het tij te keren. De genoemde vier componenten die nauw met elkaar verweven zijn:

1. Good Governance
2. Economische groei
3. Sociale Inclusiviteit
4. Duurzaamheid van het milieu

Good Governance wordt hierbij gezien als een conditie, die te allen tijde vervuld moet worden, zodat binnen de overige componenten duidelijk meetbare vooruitgang mogelijk is. Als randvoorwaarde voor duurzame ontwikkeling is daarom dan ook good public Governance in deze context breed gedefinieerd. Het eerste deel van deze definitie betreft good public Governance als de meer macro-condities op het gebied van vrede en stabiliteit, participatief bestuur, sociale dialoog en het respect voor mensenrechten en internationale arbeidsstandaarden. In het tweede deel van de definiëring van good Governance gaat het heel specifiek om de kwaliteit van het overheidsbestuur dat te allen tijde transparant, accountable, effectief en efficiënt is. Dat omvat ook dat (cruciale) bestuurlijke functies op niveau worden ingevuld.

De VSB is van mening dat voor de weg uit de crisis onverkort duurzame ontwikkeling centraal dient te staan. Dit omdat daarmee een gebalanceerde, geïntegreerde en inclusieve ontwikkeling van ons land kan worden veiliggesteld. De VSB laat zich daarbij leiden door de 'Enabling Environment for Sustainable Enterprises (EERE)'. Zoals in haar Manifest aangegeven is de private sector de aanjager van economische groei. Echter moet zij wel de mogelijkheid krijgen om die rol adequaat te vervullen.

---

¹ <https://www.cbvs.sr/images/content/highlights/selected-macroeconomic-indicators-29-3-2017.pdf>

2.2. Ankerpunten bij duurzame ontwikkeling

De VSB heeft zich in haar 67 jarig bestaan continue ingezet voor het verbeteren van het ondernemersklimaat. In die rol vervult zij ook vandaag nog een wezenlijke bijdrage in diverse (advies)organen van de staat. Naar elk bewind stelt de VSB zich positief en constructief op om te komen tot de invulling van effectief beleid. Terugkijkend op onze recente inspanningen en investeringen in de relatie met de overheid als sociale partner dan hebben deze investeringen vooralsnog een onvoldoende pay off. Ad-hoc maatregelen, trage besluitvorming en implementatie en weinig samenhang in (crisis)beleid belemmeren het overheidsfunctioneren. De consequentie daarvan is voelbaar in alle sectoren van de economie. Bewegingen binnen de oppositie die zich verzetten tegen het huidige beleid zijn tegelijkertijd nog onvoldoende concreet over de route uit de crisis.

De VSB wenst op politiek zo neutraal mogelijke wijze mee te denken en actief bij te dragen aan concreet en direct implementeerbaar geïntegreerd crisisbeleid. Dat doet de VSB vanuit een intense betrokken- en verwevenheid met alle sectoren in de economie en vanuit een besef dat het bijdragen aan de ontwikkeling van integraal crisisbeleid ook een bijdrage is aan het verbeteren van het ondernemersklimaat. De ankerpunten van dergelijk crisisbeleid zijn voor de VSB:

- Nationaal crisisbeleid overstijgt politieke agenda's en heeft oog en oor voor de noden van alle sectoren en groepen in de samenleving
- Transparantie in beleidsontwikkeling is een randvoorwaarde om krachten te mobiliseren en verbindingen te maken tussen tripartiete partners, namelijk de overheid, werkgevers en vakbeweging.
- Integer handelen bij de overheid vrij van belangenverstrengeling, machtsmisbruik en fraude en corruptie is essentieel om het vertrouwen in de overheid te herwinnen
- Co-creatie van effectief overheidsbeleid; meer interactieve beleidsvorming zal de kwaliteit van de output binnen de publieke sector substantieel vergroten

De VSB blijft zich inzetten voor het in partnerschap met de overheid, vakbeweging en andere maatschappelijke groepen aandragen van bouwstenen voor de nationale ontwikkeling. De problematiek is bekend; vele studies, sector analyses, beleidsdocumenten en projectdossiers getuigen daarvan. De uitdaging is het vaststellen van de prioriteiten en de commitment om resultaatgericht, buiten de politieke waan van de dag, tot presteren te komen.

EESE en het decent work programma van de ILO bieden naar de mening van de VSB een goed raamwerk om haar visie over duurzame ontwikkeling kenbaar te maken, vanwege de synergie met duurzame ontwikkeling. In het raamwerk van de Enabling Environment for Sustainable Enterprises (EESE) herkent de VSB een eenduidig pad waarbinnen duurzame nationale ontwikkeling ter hand kan worden genomen. Dit doet de VSB zonder daarbij andere opties uit te sluiten.

3. Enabling Environment for sustainable enterprises (EERE)

3.1. EERE op hoofdlijnen

De EERE bestaat uit 17 pijlers, welke zijn ondergebracht in de vier componenten van duurzame ontwikkeling:

- (1) Good Governance
- (2) Economische groei
- (3) Sociale Inclusiviteit
- (4) Duurzaamheid van het milieu

De 17 pijlers van EERE kunnen op basis hiervan als volgt onderverdeeld worden.

1. Good governance

- 1.1 Vrede en politieke stabiliteit (Sustainable Enterprise Pillar 1)
- 1.2 Participatief bestuur (Sustainable Enterprise Pillar 2)
- 1.3 Sociale dialoog (Sustainable Enterprise Pillar 3)
- 1.4 Respect voor universele mensenrechten en internationale arbeidsstandaarden (Sustainable Enterprise Pillar 4)

Good Governance binnen overheidsbeleid en –handelen ten aanzien van:

- Transparantie
- Effectiviteit en efficiency
- Accountability
- Fairness and integrity

Zie ook <http://www.integriteitoverheid.nl/international/publications/> voor wat in Suriname mogelijk kan worden geïnitieerd op dat gebied.

2. Economische groei

- 2.1 Stabiel macro-economisch beleid en goed beheer van de economie (Sustainable Enterprise Pillar 6)
- 2.2 Handels en duurzame economische integratie (Sustainable Enterprise Pillar 7)
- 2.3 Bevorderend juridisch en regelgevende omgeving (Sustainable Enterprise Pillar 8)
- 2.4 Rechtsstaat en respect voor eigendomsrechten (Sustainable Enterprise Pillar 9)
- 2.5 Eerlijke concurrentie (Sustainable Enterprise Pillar 10)
- 2.6 Toegang tot kapitaal (Sustainable Enterprise Pillar 11)
- 2.7 Fysieke infrastructuur (Sustainable Enterprise Pillar 12)
- 2.8 ICT (Sustainable Enterprise Pillar 13)

3. Sociale Inclusiviteit

- 3.1 Ondernemerscultuur (Sustainable Enterprise Pillar 5)
- 3.2 Educatie, training, and lifelong learning (Sustainable Enterprise Pillar 14)
- 3.3 Sociale rechtvaardigheid en sociale inclusie (Sustainable Enterprise Pillar 15)
- 3.4 Adequate sociale protectie, inclusief gezondheidszorg(Sustainable Enterprise Pillar 16)

4. Duurzaamheid van het Milieu

- 4.1 Verantwoord gebruik en beheer van het milieu (Sustainable Enterprise Pillar 17)

3.2. Decent Work is geïncorporeerd in EESE

De VSB als werkgeversorganisatie heeft zich sinds 1999 gecommitteerd aan Decent Work, zoals gepropageerd door de International Labour Organization (ILO), welke vier strategische doelen beoogd, namelijk :

- a. Productieve en creatieve werkgelegenheid voor een ieder
- b. Sociale dialoog
- c. Naleving van arbeidswetten en arbeidsstandaarden
- d. Sociale protectie

Decent Work is in 2015 verheven tot een van de duurzame ontwikkelingsdoelen en zal dus ook in Suriname gerealiseerd moeten worden. De strategische doelen van Decent Work zijn ook opgenomen in de enabling environment for sustainable enterprises (EESE), dus voortgang in de EESE houdt tegelijkertijd ook voortgang in voor wat betreft Decent Work.

De VSB wenst toch te benadrukken, zoals aangegeven in haar Manifest, dat werkgevers door het scheppen van werkgelegenheid en een goed werkklimaat, het promoten en respecteren van standaarden en fundamentele principes en rechten betreffende werk, het bevorderen van gezondheid en veiligheid op de werkvloer, het investeren in duurzame inzetbaarheid van werknemers en het in dienst nemen van mensen met chronische ziekten of beperkingen bijdragen aan Decent Work in Suriname.

Echter, zoals eerder gesteld is de enabling environment noodzakelijk, zodat ondernemers deze rol kunnen (blijven) vervullen. De VSB onderschrijft dat het vinden en behouden van werk in de formele sector, vaak genoeg de eerste stap uit armoede is.

4. Actieprogramma van crisisbeleid naar duurzame ontwikkeling

4.1. Intro

Met de EESE als leidraad worden hieronder per component de actiepunten, vanuit VSB optiek, om uit de crisis op het pad van duurzame ontwikkeling te geraken uiteengezet. Ter bevordering van de leesbaarheid is in dit VSB actieplan voor duurzame ontwikkeling de koppeling gemaakt met bestaande studies en documenten over (sub)sectoren. Dit voor zover deze studies en projecten niet uitgevoerd en nog steeds valide zijn de uitvoering van specifiek beleid.

In de volgende paragrafen worden de 17 pijlers van het EESE toegepast op de Surinaamse realiteit vanuit de vier componenten van good Governance, duurzame economische groei, sociale Inclusiviteit en duurzaamheid van het milieu. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen crisismaatregelen (voor directe uitvoering) en de meer structurele (duurzame) maatregelen voor realisatie binnen de komende 2-3 jaren.

Niet bij alle pijlers zijn actiepunten geformuleerd; in bepaalde gevallen volstaat de VSB met het geven van haar visie. Ook zijn niet bij alle pijlers zowel crisismaatregelen als duurzame maatregelen voorgesteld. In de bijlage bij dit document is een tabel opgenomen met alle voorstellen gerangschikt naar crisis en meer duurzame interventies

4.2. Good Governance als randvoorwaarde voor duurzame groei

4.2.1. Vrede en politieke stabiliteit (1)

De VSB onderschrijft, dat op macro niveau vrede en politieke stabiliteit essentieel zijn en aan de basis staan van alles dat wordt gepland en ondernomen. Suriname verkeert in de gunstige omstandigheid, dat vrede op dit moment gegarandeerd is en het politieke klimaat relatief stabiel is, dus de condities zijn optimaal om te focussen op duurzame ontwikkeling en dit daadwerkelijk te bewerkstelligen. Echter dient opgemerkt te worden, dat bij een verdere verslechtering van de van de koopkracht en sociale omstandigheden van grote groepen, de mogelijkheid aanwezig is, dat er sociale onrust kan uitbreken.

Om te kunnen werken aan duurzame ontwikkeling zal door alle politieke en maatschappelijke groepen geïnvesteerd dienen te worden in het bewaren en bewaken van vrede en politieke rust. Onnodige polarisatie tussen politieke groepen dient vermeden te worden, terwijl maatschappelijke groepen beter geïnformeerd dienen te worden over de omvang en impact van de crisis, zodat het duidelijk is, dat sanering dringend noodzakelijk is. De VSB zal daar waar het binnen haar vermogen ligt partijen aanzetten om steeds het grotere belang van Suriname voor ogen te blijven houden.

4.2.2. Participatief bestuur (2)

De VSB acht participatief bestuur een absolute voorwaarde om uit de crisis te geraken en duurzame ontwikkeling te stimuleren. Zoals eerder gesteld is de private sector de drijver van

economische groei, maar ook andere groepen kunnen een belangrijke rol bij ontwikkeling vervullen.

De VSB stelt de volgende crisismaatregelen voor:

1. Het door de Overheid bespreken van de voorgestelde saneringsmaatregelen met de vertegenwoordigers van de private sector, zodat de impact op het bedrijfsleven geanalyseerd kan worden om te voorkomen, dat economische bedrijvigheid in gevaar komt en de economische groei verder afneemt
2. Betere benutting van bestaande tripartiete overlegstructuren, met name de Sociaal Economische Raad (SER), door het vragen en daadwerkelijk bespreken en/of opvolgen van adviezen, inzake actuele vraagstukken om sociaaleconomisch herstel in Suriname te bewerkstelligen

De VSB stelt de volgende (duurzame) maatregelen voor:

1. Het institutionaliseren of verder institutionaliseren van PPP's in bepaalde economische sectoren, waaronder toerisme, ICT en de agrarische sector, zodat hiermee de verdere ontwikkeling van deze sectoren een boost kan worden gegeven

4.2.3. Sociale dialoog (3)

De VSB ziet als randvoorwaarden een succesvolle sociale dialoog:

- Politieke wil en wederzijds vertrouwen
- Bereidheid tot dialoog bij alle partijen (inclusief wederzijds vertrouwen)
- Bereidheid om standpunten te herzien dan wel te verlaten
- Transparantie
- Deelname van de juiste actoren (overheid, werkgevers, werknemers en maatschappelijk middenveld)

De VSB stelt de volgende crisismaatregelen voor:

Het onmiddellijk instellen van een multipartiet crisisberaad met participatie van de sociale partners (overheid, werkgevers en vakbeweging) en relevante actoren uit het maatschappelijk middenveld, die kunnen bijdragen aan de discussie en formulering van beleid, zoals het Burgerinitiatief voor Participatie en Goed Bestuur en de Nationale Vrouwen Raad. De VSB stelt de volgende duurzame maatregelen voor:

1. Het verder operationaliseren en verankeren van de SER door naleving van de Wet op de Sociaal Economische Raad en het ter beschikking stellen van de nodige middelen, zodat de Raad haar werk ongestoord kan verrichten, eindelijk haar volle potentie kan bewerkstelligen en kan bijdragen aan de Sociaal Economische Ontwikkeling van Suriname

2. Het institutionaliseren van sociale dialoog tussen de overheid, werkgevers en vakbeweging, inclusief in Raden en Besturen, ook van Staatsbedrijven, zodat werkgevers ook hier hun input kunnen geven, inclusief het signaleren van zaken, welke niet bevorderend zijn voor een 'enabling environment for sustainable enterprises'

4.2.4. Respect voor mensenrechten en internationale arbeidsstandaarden (4)

De VSB erkent dat de mensenrechten van alle personen in Suriname gewaarborgd moeten blijven en is voorstander van het respecteren van internationale arbeidsstandaarden, waarbij, conform de Constitutie van de International Labour Organization, rekening moet worden gehouden met de belangen van alle partijen, namelijk overheid, werkgevers en werknemers.

De VSB stelt de volgende crisismaatregelen voor:

1. Het instellen van een tripartiete commissie, bestaande uit de overheid, werkgevers en vakbeweging, welke voorstellen moet uitwerken om de economische bedrijvigheid in Suriname te stimuleren met inachtneming van het Decent Work principe
2. Het voeren van maandelijks overleg met het Ministerie van Arbeid ter bespreking van knelpunten van leden, zodat in gemeen overleg oplossingsmodellen aangedragen kunnen worden, welke economische bedrijvigheid in Suriname bevorderen

De VSB stelt de volgende duurzame maatregelen voor :

1. Het formuleren van een Tweede Decent Work Country Programma voor een periode van vijf jaren, namelijk 2017 – 2022
2. Het instellen van een onafhankelijke Ontslagraad ter vervanging van de huidige Ontslagcommissie

4.3. Duurzaam economisch beleid

4.3.1. Stabiel macro-economisch beleid en goed beheer van de economie (6)

Een stabiel en voorspelbaar macro-economisch beleid is onontbeerlijk voor het herstel van het vertrouwen van de private sector in het bestuur van en in de economie van het land. De VSB is bewust van het feit, dat maatregelen van de monetaire autoriteiten vergaande consequenties kunnen hebben op economische bedrijvigheid, inclusief op te nemen investeringsbeslissingen. De VSB acht derhalve grotere transparantie van het Ministerie van Financiën een absolute noodzaak, evenals de voortzetting van het overleg met de President van de Centrale Bank. De VSB is ook bewust van zaken, welke internationaal gaande zijn en een negatieve impact kunnen hebben op economische activiteiten, indien Suriname en de Caribische Gemeenschap hier niet adequaat handelen.

De VSB blijft onverkort van mening, dat geïntegreerd nationaal beleid noodzakelijk is voor het bereiken van duurzame ontwikkeling in Suriname en voorziet een belangrijke rol voor diverse sectoren van de economie, zeker in het kader van de diversificatie van de economie, maar ook de creatie van werkgelegenheid.

De VSB stelt de volgende crisismaatregelen voor :

1. Het stabiel houden van de koers, zodat de verdere inkrimping van de economie voorkomen kan worden, aangezien het bedrijfsleven in grote mate afhankelijk is van inputs uit het buitenland
2. Het voorkomen dat Suriname met een dusdanige schuldenlast wordt opgezadeld, welke duurzame ontwikkeling in feite een utopie maakt, aangezien beschikbare middelen gebruikt zullen moeten worden voor het aflossen van de schuld en niet besteed zullen kunnen worden aan de verdere ontwikkeling van het land
3. Het geven van de lead aan de private sector in een public-private partnerschap (PPP) in de toerisme autoriteit en middels beleid ondersteuning geven aan geformuleerde voorstellen, zodat deze sector kan bijdragen aan het herstel van de economie
4. Het vrijstellen van invoerrechten op inputs, welke noodzakelijk zijn voor de productie van goederen en diensten, inclusief van startende ondernemers

De VSB stelt de volgende duurzame maatregelen voor :

1. Het instellen van een Investment and Trade Promotion Agency, welke bemenst moet worden met personen, die een gedegen achtergrond hebben in handels- en investeringsaangelegenheden, in het bijzonder het aanboren van markten en aantrekken van Foreign Direct Investment (FDI)

4.3.2. Handels en duurzame economische integratie (7)

De VSB is zich ervan bewust, dat de kleine Surinaamse markt een enorme impact heeft op de productiviteit en efficiëntie van bedrijven en dat schaalvergroting een noodzaak. Dit kan worden bewerkstelligd middels handels en duurzame economische integratie. De VSB is daarom voorstander van de verdere implementatie van het Verdrag van Chaguaramas en de ratificatie en implementatie van de Economic Partnership Agreement. Het is echter noodzakelijk, dat de private sector in de toekomst in een vroeg stadium intensief wordt betrokken bij onderhandelingen, zodat overeenkomsten daadwerkelijk een meerwaarde hebben.

De VSB stelt de volgende crisismaatregelen voor :

1. Het instellen van interdepartementale CARICOM en CARIFORUM-EU Commissies met participatie van werkgevers, zodat gezamenlijk knelpunten geïnventariseerd kunnen worden, die de toegang tot de CARICOM en European Union markten belemmeren, waardoor exporten niet op gang kunnen komen

2. Het onmiddellijk inventariseren van alle handelsverdragen door het Ministerie van Buitenlandse Zaken en het Ministerie van Handel, Industrie en Toerisme, die van toepassing zijn op Suriname en identificeren van de voordelen voor de private sector

De VSB stelt de volgende duurzame maatregelen voor :

1. Het internationaal handelsbeleid onderbrengen bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken en de nationale implementatie overlaten aan het Ministerie van Handel, Industrie en Toerisme
2. Het opnemen van de post van Trade and Investment Promotion Officer in de structuur van Ambassades en het invullen van deze posten op voordracht van de werkgevers
3. Het betrekken van de private sector bij de formulering van het standpunt van Suriname inzake de overeenkomst, welke afgesloten zal moeten worden tussen CARIFORUM en EU ter vervanging van de Cotonou Agreement

4.3.3. Bevorderend juridisch en regelgevende omgeving (8)

Recht en regelgeving zijn in vele opzichten noodzakelijk voor het vertrouwen van de private sector en kunnen helpen om de voorspelbaarheid van de omgeving te vergroten. Recht en regelgeving worden door de VSB dan ook als heel kritiek beschouwd voor het bevorderen en aantrekken van investeringen. De VSB is derhalve onverkort van mening, dat een rechtssysteem, waar mensen jaren op een vonnis moeten wachten, niet alleen een bedreiging is voor mensenrechten, maar ook niet in het belang is van ondernemers en investeerders.

De VSB stelt de volgende crisismaatregelen voor :

1. Het in samenwerking met het Suriname Arbitrage Instituut (SAI) actief promoten van arbitrage, zodat het duidelijk wordt voor de gemeenschap, inclusief de private sector, dat bepaalde zaken het best middels arbitrage beslecht kunnen worden ter ontlasting van de rechters

De VSB stelt de volgende duurzame maatregelen voor :

1. Het instellen van een Ondernemingskamer

4.3.4. Rechtsstaat en respect voor eigendomsrechten (9)

Het respecteren van de rechtsstaat is essentieel op alle gebieden in ons land om willekeur te voorkomen en rechtsgelijkheid te bevorderen. Dit kan bereikt worden middels strikte handhaving van de huidige wetten, hetgeen momenteel helaas niet altijd het geval is in Suriname. Ook het respecteren van eigendomsrechten is essentieel, omdat anders het ondernemen van economische activiteiten ontmoedigd kan worden.

De VSB stelt de volgende crisismaatregelen voor :

1. Het instellen van een Ombudsman met de bevoegdheid om willekeur en rechtsongelijkheid bij de overheid aan te pakken
2. Het instellen van een taskforce met participatie van de private sector om smokkel en contraband tegen te gaan

De VSB stelt de volgende duurzame maatregelen voor :

1. Het opzetten van een Instituut voor de naleving van Eigendomsrechten

4.3.5. Eerlijke concurrentie (10)

De VSB staat voor eerlijke concurrentie. In Suriname is nog veel vooruitgang mogelijk op dit stuk. Ondernemers worden vrijwel elke dag geconfronteerd met oneerlijke concurrentie, in bepaalde gevallen als gevolg van nepotisme en corruptie. Grotere transparantie kan helpen om deze wantoestanden uit te bannen. De VSB is zich bewust van het feit, dat hier duurzame maatregelen noodzakelijk zijn, aangezien zaken structureel aangepakt dienen te worden.

De VSB stelt de volgende duurzame maatregelen voor:

1. Het aannemen en implementeren van een Anti-Corruptiewet
2. Het instellen van een onafhankelijke Raad van Aanbestedingen
3. Het publiceren van alle overheidsaanbestedingen
4. Het aannemen van de competitie wet en instellen van een Competitie Raad

4.3.6. Toegang tot kapitaal (11)

De toegang tot kapitaal is een kritiek element voor het ondernemen van economische activiteiten, zeker als ondernemerschap, maar ook de export bevorderd moet worden. De VSB is hier daarom voorstander van duurzame maatregelen.

De VSB stelt de volgende duurzame maatregelen voor :

1. Het actief bevorderen van micro-ondernemerschap in de formele sector middels leningen en actieve management ondersteuning als alternatief voor werkzoekenden, maar ook voor overtollige ambtenaren, inclusief middels de ontwikkeling van een 'starterskit'

4.3.7. Fysieke infrastructuur (12)

De fysieke infrastructuur van een land is van groot belang voor de samenleving als geheel, dus ook de private sector. Een goede infrastructuur vergroot het gevoel van welzijn van burgers, maar is ook een noodzakelijke voorwaarde voor het werven van investeerders.

De VSB is van mening, dat het Masterplan voor de ordening van de infrastructuur Binnenstad en Binnenland nog steeds relevant is voor Suriname. Aangepast aan de actualiteit en de huidige uitdagingen is dit een nog steeds zeer bruikbaar document.

4.3.8. ICT (13)

ICT is tegenwoordig geen luxe, maar een randvoorwaarde voor ontwikkeling en kan ondersteunend werken naar diverse sectoren, maar ook beleidsgebieden. De VSB is van mening, dat het beleidsplan van de ICT Associatie, genaamd "ICT Vision 2020; A sectoral approach to optimally benefit from the digital age." een goed bruikbaar document is om de ontwikkeling van de ICT sector ter hand te nemen. Het aspect van de financiering van de ontwikkelingen in de sector dient daarin nog verder uitgewerkt te worden.

4.4. Sociale inclusiviteit

4.4.1. Ondernemerscultuur (5)

Gegeven de bijdrage van ondernemend Suriname aan onder andere de werkgelegenheid onderkent de VSB de noodzaak tot sterkere bevordering van de verhoging van een ondernemerscultuur. Aspecten van een dergelijke cultuur zijn voorspelbaarheid van overheidshandelen, geen of minimale barrières voor starters, bevordering van het opereren in de formele sector en het beschermen van lokaal ondernemerschap, met inachtneming van verdragsverplichtingen. De realiteit is dat vele factoren buiten de invloedssfeer van de VSB een negatieve invloed hebben op het huidige ondernemersklimaat. De VSB stelt de volgende crisismaatregelen voor :

1. Het uitvoeren van een TV and social media campagne door de VSB in samenwerking met de overheid ter bevordering van ondernemerschap onder jongeren door hun voorbeelden voor te houden van succesvolle jonge ondernemers
2. Het in samenwerking met de private sector bestuderen van de knelpunten en vervolgens opstellen van een crash programma voor verbetering van de positie van Suriname op de "ease of doing business" ranking door het terugdringen van de bureaucratie, zodat het land binnen 2 jaren in de top 30 staat

De VSB stelt de volgende duurzame maatregelen voor :

1. Het in samenwerking met de private sector opzetten van business incubators en accelerators
2. Het in samenwerking met de private sector ontwikkelen van beleid ter bevordering en ondersteuning van micro-, kleine – en middelgrote ondernemingen

4.4.2. Onderwijs, training and lifelong learning (14)

Een land zal niet tot volle wasdom kunnen komen, indien het ontwikkelingsniveau van haar bevolking laag is. Suriname heeft dus een ernstig probleem, wat structureel aangepakt zal moeten worden. De VSB is hier dus uitdrukkelijk voorstander van een duurzame aanpak.

De VSB stelt de volgende duurzame maatregelen voor :

1. Het verbeteren van de afstemming tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt en het betrekken van werkgevers bij de inrichting van het beroepsonderwijs
2. Het ontwikkelen van een Human Resource Develop Plan voor Suriname

3. Het ontwikkelen van een Labour Market Information System (LMIS)
4. Het faciliteren van het Polytechnic College van Suriname met een terrein, zodat onze enigste technische HBO opleidingsinstituut een campus kan opzetten

4.4.3. Sociale rechtvaardigheid en sociale Inclusiviteit (15)

De VSB is voorstaander van een sociaal rechtvaardige en sociaal inclusieve samenleving. De VSB is zich bewust, dat de crisis een ernstige impact heeft op de gehele samenleving, inclusief de private sector, maar dat bepaalde segmenten van de samenleving zeer zwaar te lijden hebben. Gepensioneerden en mensen met een beperking behoren zondermeer tot de zwaarst getroffen en bekeken zal moeten worden hoe deze groepen enigszins te ontzien.

De VSB stelt de volgende crisismaatregelen voor :

1. Het verlichten van alle belastingdruk voor gepensioneerden, gelet op de erosie van hun vast inkomen
2. Het geven van kortingen op nutsvoorzieningen aan gepensioneerden

De VSB stelt de volgende duurzame maatregelen voor :

1. Het koppelen van sociale voorzieningen aan verplichte training en plaatsing op de arbeidsmarkt voor personen jonger dan 55 jaar
2. Het trainen van mensen met een beperking om als micro-entrepreneur aan de slag te gaan, al dan niet in coöperatief verband

4.4.4. Adequate sociale protectie, inclusief gezondheidszorg (16)

Een gezonde bevolking is noodzakelijk voor de ontwikkeling van een land en Suriname is daarop geen uitzondering. De VSB is echter bewust van het feit, dat in crisissituaties, waar middelen schaars zijn, ziekten zich vaak sneller verspreiden en vindt derhalve dat ruime aandacht besteedt moet worden aan preventie van overdraagbare aandoeningen. Ook de preventie van niet-overdraagbare aandoeningen dient ruime aandacht te krijgen. Voorts dient vermeden te worden, dat de zorg onnodig duur wordt.

De VSB stelt de volgende crisismaatregelen voor :

1. Het evalueren van de sociale wetten met als doel de duurzaamheid van de systemen te waarborgen met een duidelijkere rol voor de private sector in de vorm van een Public-Private-Partnership in het beheers-, besturings- en controle systeem
2. Het bij wet instellen van een monitorings- en evaluatie instituut, welke in samenwerking met de farmaceutische- en medische inspectie, in de ruimste zin des woords, toezicht houdt op alle producten en artikelen, die ten behoeve van de gezondheidszorg in en uit Suriname geïmporteerd worden
3. Het preventief bestrijden van muskieten, die diverse ziekten kunnen verspreiden

De VSB stelt de volgende duurzame maatregelen voor :

1. Bemensen en installeren van een onafhankelijke Gezondheidsraad
2. De Gap in medisch onderwijs en – research verkleinen door de medische faculteit van de Anton de Kom Universiteit (theoretisch kader) en het Academisch Ziekenhuis Paramaribo (praktijkopleiding) in een samenwerkingsverband met een gerenommeerd buitenlands onderwijsinstituut in de gezondheidszorg onder te brengen.

4.5. Duurzaamheid van het milieu

Milieu wetgeving en de ratificatie van internationale verdragen ter bescherming van het milieu, waaronder de Minamata Conventie, zijn cruciale elementen voor het behoud van de natuur en de bescherming van de gezondheid en welzijn van de mens. Maar ook voor diverse economische sectoren zijn dit cruciale elementen en wel om diverse redenen. Toeristen zullen bijvoorbeeld niet naar Suriname komen, indien de lucht vervuild is en landbouwproducten zullen de grens niet over kunnen gaan, indien bepaalde residuen in ze gevonden worden.

De VSB stelt de volgende crisismaatregelen voor:

1. Stimulerende voorzieningen voor bedrijven die aantoonbaar meewerken aan de bescherming van het milieu, onder andere door de vergroening van bedrijfsprocessen
2. Het introduceren van zwaardere straffen voor personen, die zich schuldig maken aan milieu verontreiniging, milieu schade en gebruik van verboden middelen

De VSB stelt de volgende duurzame maatregelen voor :

1. Het aannemen en implementeren van een milieuwet
2. Het introduceren van een afvalfonds in Suriname
3. Het introduceren en strikt naleven van economische zonerings
4. Het introduceren van groene winningstechnieken in de mijnbouw

5. Mechanismen ter ondersteuning van de implementatie van de actiepunten

De VSB is zich bewust, dat implementatie van de actiepunten niet alleen overgelaten kan worden aan de overheid, maar dat de private sector een actieve rol zal moeten vervullen. Er zullen dus passende mechanismen in het leven geroepen moeten worden om te ondersteunen bij de uitvoering, zoals Werkgroepen met Experts en dergelijke. De VSB wil dit slecht dit nu slechts signaleren, omdat de uiteindelijke mechanismen in samenspraak met de regering, maar ook de vakbeweging bepaald zullen moeten worden.